

שאלה תורנית והקשר לחיים האישיים שלי

כדי להגיע לשיבה בה אני לומד, אני נוסע באוטובוס. כשירידים בתחנת האוטובוס הקרובה לשיבה שלי יש לעבור צומת ובה שני רמזורים. הבעיה שנוצרת היא, שכאשר ממתנים ברמזור לפעמים עובר זמן קצר בין הזמן שהכביש מתרוקן ממכוניות לגמרי עד שהרמזור עובר לצבע ירוק וניתן לחצות את הכביש מבחינה חוקית.

באותו זמן קצר, אין שום בעיה וסכנה לחצות את הכביש כי ניתן לראות את המכוניות שמגיעות גם ממרחק גדול אך מצד שני הרמזור עדיין מורה על אדום ואסור חוקית לעבור ברמזור.

כאן, התלמידים מתחלקים לשלושה קבוצות, הקבוצה הראשונה עוברת באדום כי הרי אין בזה שום סכנה, הקבוצה השנייה עוצרת ומחכה לאור ירוק, והקבוצה השלישית לא יודעת מה לעשות, מותר לעבור או לא? לפני כתיבת העבודה, אני גם הייתי מהקבוצה השלישית, והחלטתי לברר את הנושא: מה היחס ההלכתי לחוקי המדינה.

מסתבר, ששאלה קטנה ושולית כ"כ היא תמצית של דיון הלכתי ארוך שבו דנו גדולי האחרונים.

כדי לברר את השאלה שלי הייתי צריך לענות על כמה שאלות: איזו סמכות נותנת התורה וההלכה לשלטונות השונים? מה ההתייחסות למקרה שלנו לפי כל סוג של סמכות? האם מדינת ישראל יכולה להיכנס באחד מן הגדרים האלו?

סקירת מקורות תורניים

כפי שהזכרתי, השאלה ההלכתית בה פתחנו פותחת פתח לדיון עצום בהלכה בו עסקו גדולי האחרונים.

מעיון במקורות מהגמ', הראשונים והאחרונים, התברר שיש ג' סוגי הגדרות שלטון שמצינו בעולם ההלכה ולכל אחד מהם הגדרות ונפקא מינות (השלכות – בארמית).

תוך כדי הבירור והגדרת כל סמכות הלכתית, ראינו שיש מחל' באחרונים האם ניתן להגדיר את מדינת ישראל כשלטון שההלכה נותנת לו סמכות כזו.

ג' סוגי ההגדרות אותם מציבה ההלכה לסמכות של שלטון הינם: א. דינא דמלכותא, ב. טובי העיר, ג. מלך ישראל. ונסביר בקצרה על כל אחד מהגדרות אלו:

א. דינא דמלכותא: ההלכה נותנת סמכות ותוקף לכל שלטון מדיני אם הוא מושל בצדק ותקנותיו הם לטובת העם. בעניין זה ישנה מחל' ראשונים מה המקור והשורש לדינא דמלכותא והאחרונים הסבירו שממחל' זו נובעת גם השאלה: האם למדינת ישראל יש גדר של 'דינא דמלכותא'.

ב. טובי העיר: ההלכה קובעת שבאשר ציבור או קהילה מסכימה

להעמיד עליה הנהגה, הרי שתקנותיהם של אותם מנהיגים מחייבים את הציבור כולו ויש להם תוקף כשל ביה"ד הגדול. אמנם דווקא בשל הגדרה זו של ההנהגה הקהילתית כשל ההנהגה של ביה"ד הגדול, עולים כל מיני בעיות להגדיר את תוקפה של המדינה כסמכות זו, כמו הצורך בכשרותם של המנהיגים.

ג. מלך ישראל: התורה מצווה עלינו להעמיד עלינו מלך, ולמלך זה, יש כוח לחייב בתקנותיו כל אחד ואחד מישראל, אמנם ישנם כמה בעיות להגדיר את הממשלה כמלך ישראל, והגדולה ביניהם היא בחירת נבחרי הציבור באופן דמוקרטי ולא ע"י נביא.

במהלך העבודה וסקירת המקורות התורניים הבאתי עשרות מקורות מכל רחבי הספרות היהודית כשחלק ניכר בנוי ע"ג ספרים שונים שנכתבו ע"י רבנים בדור האחרון והתעסקו באופן נרחב בסוגיא בה דנתי, למשל: 'הלכות מדינה' של הרב אליעזר וולדינברג שהיה מגדולי הפוסקים בדור האחרון, 'תחוקה לישראל על פי התורה' של הרב יצחק אייזיק הלוי הרצוג שהיה הרב הראשי, ו'מדינה כהלכה' של הרב עדו רכניץ ממכון 'משפטי ארץ'.

סקירת מקורות משפטיים

בעבודה, כבר בחלק התורני, הראתי שלעיתים ישנם התייחסויות הלכתיות שונות למצבים ולחוקים שונים. פוסקים שונים חילקו בין חוקים שבאים ליצור סדר בחברה לעומת חוקים הבאים מתוך מגמה שירותית של המנהיגים. פוסקים נוספים טענו, שגם כאשר נותנת ההלכה סמכות למנהיג, אין בכך כדי לתת כח למנהיג לכפות את עצמו ואת חוקיו על חיי הפרט של נתיניו.

מתוך חילוק זה בין סוגים שונים של חוק, עסקתי גם במקורות משפטיים בכדי לברר את היחס המשפטי למקרה הספציפי בו דנתי במאמר: חצייה באדום. המקורות הובאו מספר החוקים של מדינת ישראל ומ'תקנות התעבורה' של משרד התחבורה.

הצעה להתמודדות עם השאלה התורנית

בעיניי, הדיון ההלכתי הוא שער לדיון אמוני עמוק מהו היחס האמוני שלנו למדינת ישראל, האם יש כאן גורם זר לנו שכופה את עצמו עלינו? האם יש כאן הנהגה שכל מהותה היא רק השלטת סדר וחוקים בכדי שנוכל לנהל את חיינו הפרטיים בשלום, או שיש כאן התגשמות חזון הנביאים וקיום מצוות עשה? לא בכדי, מרן הרב קוק זצ"ל הקובע במישור האמוני ש'מדינתנו מדינת ישראל יסוד כסא ה' בעולם' (אורות ישראל, ו, ז) הוא זה שקובע במישור ההלכתי שיש לשלטו בדוגמת מדינת ישראל כח של 'מלך ישראל'.

